

Libris
Proofreading: prof. univ. dr. **ELENA PIRVU**
Respect pentru oameni și cărți
Coperta și DTP: Sorina Bela

Este interzisă reproducerea totală sau parțială a textelor, pe orice suport audio, video sau electronic, fără acordul deținătorului drepturilor de autor.

Editura Aius Printed este recunoscută de CNCS

**Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
DI CESARE, VALENTINA**

Marta, croitoreasa / Valentina di Cesare ;
trad. de Carmen Teodora Făgețeanu ; pref. de Gabriel
Nedelea ; postf. de Elena Pîrvu. - Craiova : Aius, 2018
ISBN 978-606-562-751-2

I. Făgețeanu, Carmen Teodora (trad.)

II. Nedelea, Gabriel (pref.)

III. Pîrvu, Elena (postf.)

821.131.1

© Carmen Teodora Făgețeanu, pentru traducere

© Editura **Aius**, pentru prezenta ediție

Editura AIUS Craiova, 2018
str. Pașcani, nr. 9, 200151
tel./fax: 0251 596 136; 0351 467 471
e-mail: editura.aius@gmail.com
www.aius.ro

ISBN 978-606-562-751-2

Valentina Di Cesare

Marta, croitoreasa

Traducere de
Carmen Teodora Făgețeanu

Prefață de **Gabriel Nedelea**
Postfață de **Elena Pîrvu**

Craiova, 2018

CUPRINS

REALITĂȚILE ȘI SECRETUL MARTEI de Gabriel Nedelea	5
--	---

Marta, croitoreasa

1.....	11
2.....	23
3.....	40
4.....	61
5.....	73
6.....	74
7.....	92
8.....	111
9.....	121
10.....	147
11.....	171

POSTFAȚĂ de Elena Pîrvu.....	195
------------------------------	-----

1.

Marta, croitoreasa, avea un vis, poate mai mult de unul, dar nu se putea gândi la asta în fiecare clipă, pentru că în mercerie era un du-te-vino intens și frenetic de clienți, în special în zilele de târg.

În piața Santa Maria Assunta, în fiecare marți și joi, mulțimea se înghesuia la teighelele vânzătorilor: pantofi, coliere, umbrele, brânzeturi, perdele și coșuri din răchită. În colțul de lângă biserică, rotiseria ambulantă a lui Feruccio îi punea de-o parte doi pui la rotisor, dar numai joia. Marțea, Gaetano mânca doar un cartof fiert și ea, din solidaritate, răbdătoare și generoasă, îl înțelegea, nu înainte de a-și fi stăpânit foamea cu ceva mai sățios. De fapt, în drumul spre casă, în colțul de lângă biserică, Feruccio îi oferea, în spatele camionului, o coastă aburindă de pui, iar Martei toată lumea i se părea plină de farmec și senină.

Marta, croitoreasa, de douăzeci și trei de ani vânzătoare punctuală la merceria Pizzetti, nu s-a gândit niciodată, când era copil, că va deveni o croitoreasă, dar în casă bunica sa Bice spunea:

– Numele, ai să vezi, îi prezice fiecărui om meseria!

– Biata bunică Bice..., șoptea Marta, în timp ce-și urmărea visele de-a lungul drumului spre casă și se gândea la trecut; cine știe de ce acel proverb era valabil pentru toți, cu excepția bunicii sale? Marta, care pe atunci, încă copilă, nu-și cunoștea viitorul de croitoreasă, într-o zi a întrebat-o pe bunica sa:

– Dar, dacă numele tău e Bice, de ce nu te-ai făcut brodează? Sau pictoriță? Sau dansatoare?

– Ei, biata de mine, draga bunicii, răspundea bătrâna. Eu brodează? Și ce trebuia să brodez? Șorțul murdar de roșii și de făină? Și ce mi-ai mai zis? Eu pictoriță? Nici măcar un creion, să încerc să măzgălesc un zid, nu aveam. Nici măcar o lingură nu știam să țin în mână. Și apoi, ce puteam face cu lingura, dacă se mâncau doar coji de pâine? Ah, dacă ai ști! Și apoi pictoriță, pictoriță ce înseamnă? Că trebuie să desenezi marea, domnișoarele pe bicicletă? Eu culegeam porumbul, cine știa unde e marea! Poate în spatele dealului Vecchio, sau și mai mult, în spatele atâtor metri și al atâtor pași ai unui om.

Conversațiile cu bunica Bice îi reveneau în minte foarte des: i se întâmpla aproape în fiecare zi ca, întorcându-se acasă pentru prânz, să se regăsească în anumite episoade ale trecutului, reușind să le simtă, ca și cum erau încă intacte, vocea veselă și parfumul de pudră de talc dintre sâniii săi.

În cuvintele bunicii Bice se revelau, după atâția ani, anumite sentimente induse, pe care Marta nu știa că le posedă, și totuși le avea scrise în interiorul

său, strecurate în cutele cele mai ascunse ale sufletului, în așa fel încât era suficient un nimic pentru a le tulbura și a le trezi.

Prezența purpurie a bunicii Bice îi dădea ocol ca o suflare caldă de vânt, i se părea că privirea sa este fixă și o observă dintr-un punct îndepărtat și invizibil al cerului și, astfel, cu o certitudine atât de reală, atât de suavă, Marta mergea în fiecare zi încălzită de privirea generoasă a bunicii sale, întâlnind din când în când câte un semn.

Marta, croitoreasa, intra în casă în vârful picioarelor, fiindcă vârul său, Gaetano, era în așteptarea concursului său preferat „Meridiane și Paralele” de pe canalul doi, și nu agreea să fie deranjat pentru niciun motiv, mai ales marțea, când tradiția cerea ca la prânz să se mănânce doar un cartof fiert.

„Meridiane și Paralele”, jocul cu premii pentru pasionații de geografie, îl încheștase de doi ani pe bunul Gaetano, făcându-l una cu fotoliul său roșu, nepierzând niciun episod.

Apoi, marțea era o zi importantă și o specie de ritual de deochi o distingea de celelalte zile ale săptămânii; cel puțin la început, Marta nu a înțeles tradiția cartofului fiert, dar, în schimb, a înțeles că nu e o idee bună să-l întrebe pe Gaetano despre originea acestei ciudate obișnuințe.

Într-o zi însă i-a fost dat să înțeleagă motivul, evident, fără știrea vârului: misterul cartofului fiert (așa-l numise Marta, croitoreasa, în mintea sa), era ascuns în persoana lui Geniotti Ivo, invincibilul și neîntrecutul campion al jocului preferat de Gaetano.

Genietti, de profesie decorator de vitrine la Centrul Comercial „Dorința”, campionul de neînvinc al celebrului joc cu premii, din fiecare marți, doar în fiecare marți, cu puțin înainte de a începe înregistrarea episoadelor, îngurgita metodic un cartof fiert. Gestul superstițios își trăgea originea dintr-un episod singular care s-a petrecut pentru prima dată chiar marțea. Cartoful fiert îi permisesese lui Genietti să devină campionul cel mai longeviv al faimosului concurs; singura dată când, neavând cartof, mâncase o salată de roșii, Genietti fusese învins într-un mod nefericit, permițând victoria următorului concurent.

Ivo Genietti devenise campion în seara unei zile de luni, răspunzând la o întrebare despre suprafața lacului mongol Tèrhijin Cagaan Nuur. Pentru a sărbători victoria, a cheltuit primul mare premiu în aceeași seară, la Gran Caffè Mirtilli, unde a adormit beat, după ce a oferit de băut tuturor trecătorilor.

În ziua următoare, Genietti avea buzunarele goale și o mare durere de cap. Mai mult decât atât, urma să înceapă înregistrarea primei sale participări în calitate de campion și el trebuia neapărat să mănânce ceva: stomacul său agitat cerea mâncare, astfel că proprietarul cafenelei i-a zis:

– Nu mai am nimic, ai consumat totul ieri seară, mi-a rămas doar un cartof fiert, astfel, dacă te mulțumești, ți-l pot servi acum! Vei vedea, îți va face bine, pentru că acum ai nevoie să-ți calmezi stomacul.

Genietti nu a refuzat, și pentru că nu avea altă alegere. Cartoful i-a adus noroc: în acea zi a câștigat cel mai mare premiu din istoria „Meridiane și Paralele” și, de atunci, în fiecare marți nu mânca altceva.

Soția lui Genietti era fericită, cu marele premiu a renovat Gran Caffè Mirtilli și și-a cumpărat un chioșculeț de înghețată; pe cornete și cupe „gustul de geniu” devenea popular, în timp ce Ivo devenise deja o celebritate.

Iată, aceasta era versiunea pe care o citise Marta în „Tverità, ziarul care scrie pentru că știe”.

În timpul în care cei doi cartofi fierbeau într-o mică oală, Marta îl cerceta cu atenție pe Gaetano, care se confrunța cu afluenții fluviului Ibar și uita de visele avute de-a lungul drumului. Acum, că înțelesese secretul cartofului fiert din fiecare marți, Marta oricum nu reușea să descifreze motivul pentru care Gaetano voia să-l mănânce, deși nu încercase niciodată să participe la concurs.

Odată încercase să-și întrebe vărul de ce se încapățânează să continue anumite ritualuri, dacă apoi nu avea nici măcar curajul să ridice receptorul să sune la redacția „Meridiane și Paralele” pentru a întreba cum poate participa la concurs.

Gaetano i-a răspuns:

– Între timp mă pregătesc, mă obișnuiesc. Apoi mai vedem.

În altă împrejurare, Marta aflase de la prietena ei Mirella că o asociație din Sant’Ino strângea adeziuni pentru a participa ca public la un episod din „Meridiane și Paralele”. Se arătase dispusă să meargă și ea, sperând să-l târască și pe vărul ei în studiourile programului său preferat, dar Gaetano refuzase și ieșise repede din casă, spunând că are ceva important de făcut. Chiar și în acel caz, după un răspuns așa

epigrafic, Martei nu-i rămânea decât să respecte timpul vârului ei și să aștepte, să aștepte încă.

Și în acea zi de marți, Marta aștepta ca, la sfârșitul mesei și al concursului, Gaetano să decidă să-și asculte mai atent dorințele sau, în lipsă de altceva, să reușească să înțeleagă dacă găsește mai multă satisfacție în a trăi prin visurile altuia sau, totuși, să vrea să încerce și el, în sfârșit, să fie atât protagonistul visurilor sale, cât și visătorul.

Cu zgomotul vaselor și al televizorului ca fundal, Marta se ocupa în fiecare zi de treburile ei, de ocupațiile casnice obișnuite, cufundată cu seninătate într-o viață modestă și suficientă. În camerele sale, mereu ordonate și parfumate, locuiau obișnuințe, bibelouri, amintiri ce-i evidențiau gesturile uzuale; o stropitoare pe balcon, vase de flori de-a lungul balustradei și, lângă fereastra cea mare, aceea a salonului, scaunul ei de lucru: acolo se așeza Marta în fiecare zi, când se întorcea de la mercerie, să termine reparațiile pentru clienții săi; și astfel, în fiecare seară, înainte de a adormi, se așeza să coase un tiv la pantaloni, să finiseze marginea unei pânze sau să scurteze un fermoar.

Între timp, emisiunea „Meridiane și Paralele” era pe sfârșite, iar podeaua salonului era aproape uscată.

– Tu ce mănânci?, a întrebat Gaetano.

– Nu mi-e foame, poate mai târziu voi mânca un măr, a răspuns Marta.

– Bine, bine. Eu mă duc să mă pregătesc, peste puțin timp plec, a spus Gaetano, care, ca de obicei, de puiul lui Feruccio nu știa nimic.

Închizând fereastra dinspre curte, Marta i-a observat pe trecători și a ascultat zgomotul ploii ce

cădea peste umbrele. Natura, uneori, este ca scena unui teatru, împodobită cu efecte, costume și sunete: vântul adie dacă zâmbești și privești cerul, zgomotul unui clopoțel te trezește din amorțeală și ploaia lovește ferestrele când sufletul se deprimă. Acea ploaie blândă poate îi adusese nostalgia, care se strecurase dintr-o dată printre ziduri, și îi restituise minții gândurile avute de-a lungul drumului către casă.

Între timp, Gaetano plecase: după terminarea concursului, mergea în fiecare zi la Clubul Ufologilor, unde participa, alături de ceilalți înscriși, la elaborarea de mesaje codificate pentru extraterestri, la ordonarea arhivei de localizări și la realizarea inventarului de fotografii.

Nostalgia și Marta rămăseseră singure acasă și, astfel, așezată în fotoliul său, și-a lăsat ochii să rătăcească prin locuri îndepărtate, prin camerele copilăriei sale, când chipul era încă apărat de falsele aparențe și protejat de dorințe. Acele zile pe care nimeni nu le putea da înapoi, ieșiseră la iveală în acea după-amiază, fără să anunțe, și împreună cu ele se prezentaseră și câteva dorințe rămase neîmplinite, care, ca toate lucrurile lăsate pe jumătate, riscau să mascheze dorința cu a obține. Se știe că visele, când nu le împlinești, devin nostalgie pentru că, devenind adult, nu e simplu să te întorci să le recuperezi.

Între timp, Marta scosese de pe etajera galbenă un vechi album de culoarea hârtiei de orez și începuse să-l răsfoiască. Transparența hârtiei veline, de la o pagină la alta, era singura așteptare care întârzia acele imagini vechi, de acum dispărute.

Bunica Bice, iat-o aici! Poate ei i se datora această nostalgie. Ce n-ar fi dat să o poată revedea pe acea femeie micuță, zveltă, cu parfum de făină, aplecată către viață ca o furnică și gârbovită de timp pe două picioare fragile care lucraseră atât de mult. Câte chipuri lipite pe acele pagini ridate de timp, printre pete și amprente!

O fotografie aproape că se dezlipise. Era tânăra Bice, copilă, care alegea fasolea de pe zidul din strada Carti împreună cu două bătrâne respectabile din vecinătate: una trebuia să fie Regina, cea din Pomezia, care vara venea să-și viziteze fiul student (care nu și-a luat niciodată licența), iar cealaltă, probabil, Velia. Nu, nu, le-a zis Marta gândurilor sale, aceea era Maria Salvezza, o verișoară de-a bunicii. Devenită novice, după ce Fecioara i se arătase în vis, fugise de la Mânăstirea din Novara pe o navă de croazieră.

– S-a imbarcat la Genova, la sfârșitul verii, îi spunea bunica Bice, cerându-și iertare Fecioarei, pentru că ea voia să bea limonadă și să danseze tip-tap.

În acea fotografie bunica Bice era încă foarte tânără, deci Marta la acea vreme încă nu se născuse; cu toate acestea, își amintea toate poveștile pe care bunica i le repetase de sute de ori și personajele din acele locuri în alb și negru îi strângeau ochii și inima, pentru că Marta le cunoștea bine, chiar dacă nu se văzuseră niciodată. Pe bunica Bice, însă o văzuse, da, dar doar bătrână.

Într-o zi Marta a întrebat-o:

– Bunico, dar și bunicile au fost cândva tinere?

– Draga bunicii, sigur că am fost tinere, tinere și chiar frumoase, și nu doar o singură zi, ci multe zile! Doar că, atunci când crești, zilele îți par o clipă.

Așa era bunica Bice, vorbea cu imaginile aerului și ale apei și mâinile sale mici nu stăteau niciodată în timp ce povestea. În acea fotografie se afla toată esența sa, sprijinită de un perete, într-o zi oarecare, cu soarele în spate, aromă de supă și câte o boabă de fasole în șorț.

Marta a mers în cealaltă cameră, să ia lipiciul și în acea clipă fotografia s-a desprins de tot, căzând pe podea, astfel încât Marta a reușit să citească pe verso:

1939

*Cele trei doamne de la munte se luptă
cu legumele de sezon. Fotograficul Remo
Gustavetti, un ins în trecere prin văile aurii
de grâu, a făcut această fotografie.*

În acel moment Marta și-a amintit: Bunica Bice îi povestise despre acea zi, când pentru prima dată văzuse un aparat de fotografiat. Gustavetti era un bărbat frumos, cu mustați fine și miros de aftershave, ce trecea din când în când să-i fotografieze pe săteni. Într-o după-amiază de vară, în timp ce se aflau lângă zid, le-a cerut celor trei femei să facă o pauză, să facă o fotografie pe care să o trimită ziarelor din oraș.

Bunica Bice nu se rușina, ea spunea că se rușinează doar în fața celor needucați. Se așezase în poziție dreaptă, cu ochii larg deschiși; ea era una din acelea care lua lucrurile în serios.

Regina din fotografie părea puțin plictisită, se gândea mereu la fiul care-i spunea:

– Mă duc acolo, la munte, să studiez și să mă concentrez!

Atunci ea îi ducea sosuri, cearceafuri, conserve și biscuiți, dar el nu studia.

În schimb, Maria Salvezza era fericită, se simțea bine, cu o mână își ținea șervețelul, se privea în ferestrele din față, în care se reflectau gleznela de tip-tap.

Fotografia i-a fost trimisă lui Bice în septembrie al aceluiași an și, pe spate, conținea o scurtă însemnare: „Lui Bice, care nu a văzut niciodată marea, dar e frumoasă ca Ea”.

Marta și-a amintit atunci cuvintele bunicii: „Acela îmi spunea că sunt frumoasă ca marea, dar eu nu-i răspundeam. Apoi a spus-o și altă dată, iar eu i-am zis: Gustavetti, eu nu știu cum este marea, nu am văzut-o niciodată. Nu cumva sunt urâtă?”

Iar el a răspuns: „Marea e ca toate lucrurile din lume, frumoasă și urâtă. Du-te s-o vezi și vei decide.”

Dar ea nu s-a dus niciodată la mare, pentru că timpul era scurt și trebuia să gătească.

Așa povestea, în timp ce își ștergea mâinile cu șorțul, sau în timp ce frământa covrigii; povestea și apoi uita, crescută cu remediul în buzunar și tăcerea ca scut.

Acum Marta nu se mai uita la poze, iar ochii săi fixau soarele de dincolo de perdele. Ploaia se oprise și odată cu ea și nostalgia; pe scena acelei după-amiezi totul se petrecea admirabil și, deodată, amintirile s-au transformat iarăși în viitor.

– Bunica Bice nu a văzut niciodată marea? Ei, a sosit momentul să i-o arăt, a spus Marta, și și-a luat în grabă geanta și umbrela și a ieșit din casă.

Mergea, era fericită. La căsuță vindeau înghețată; era aproape ora patru și Lucio abia deschisese papetăria.

– Dați-mi o foaie și două creioane colorate! Unul albastru și unul galben. De fapt, în loc de foaie, dați-mi un cartonaș, e mai rezistent.

Vânzătorul a pus totul într-o plăsuță colorată și i-a mulțumit.

Marta s-a așezat pe băncuța de lângă fântână și, cu cartonașul pe genunchi, a început să deseneze.

Nu e atât de dificil, gândea ea. Trebuie doar să-ți imaginezi ce-ar fi dorit să vadă ochii bunicii, și ochii săi erau umili și puri, de aceea marea sa nu va fi cu chirie.

Gata! Într-o clipă, cartonașul colorat era binoclul cu care bunica Bice va privi marea pentru prima dată. Marta a alergat să prindă trenul de 4,35, acela care nu făcea prea multe opriri; oricum, Gaetano nu va ajunge acasă înainte de ora șapte.

Bunica Bice dormea de mulți ani în micul cimitir La Rocca și o mulțime de ciclame, mereu proaspete, erau salutul pentru cine o iubise și o iubea încă. Marta era acolo, în fața imaginii sale mute, i-a zâmbit ca de obicei, trecându-și mâna peste fotografie, de parcă îi mângâia bătrânul chip.

– Bunico, scuză-mă că nu m-am gândit până acum, dar azi mi-am amintit că există o categorie ciudată de visuri: acelea care nu se împlinesc. Nu visurile de glorie, de faimă sau de bogăție, ci acele visuri care nu ar trebui să rămână visuri, acelea care ar trebui mereu să devină realitate, pentru a ne face